

The castle of Vadstena, founded in 1545 by King Gustav Wasa, could be called the first opera house of Sweden". As early as 1653 when Queen Christina ruled the country, an Italian opera group, conducted by the composer Vincenzo Albricci, performed at the castle in Vadstena.

THE INTERNATIONAL VADSTENA ACADEMY

The international Vadstena Academy for budding professional singers and musicians, was founded in 1964 by the singing teacher Ingrid Maria Rappe, for the purpose of studying and performing both newly composed music dramas and early operas in the historic buildings of Vadstena. To date, approximately twentyfive operas have been given their first representation of our time in Vadstena - a result of successful research.

Vadstena has often been referred to as the "Swedish Glyndebourne" - a place outside the capital in which the rising generation of great singers can be met in unconventional surroundings. Many of Vadstena's alumni can be heard at the opera houses in e.g. Stockholm, Gothenburg, London, Basel, Gelsen Kirchen, Oslo and Paris.

A number of young stage directors have also started their stage career at the Vadstena Academy, among others Göran Järfelt, Torbjörn Lillieqvist and Per-Erik Öhrn, the latter now artistic leader of the academy.

"BAROCKA UPPTÅG" (baroque pranks)

First representation of our time: 2 Aug. 1986, 8 p.m., The Castle of Vadstena
Performance days: Aug. 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 at 8 p.m. and Aug. 2, 3, 9, 10 at 3 p.m.

"Barocka upptåg" (baroque pranks) is a performance composed of two comic intermezzi from the early years of the 18-th century. From the beginning these musical jests were meant to be interval entertainments. They were intended to release a liberating laughter in the middle of the highflown, tragic opera. But the laughter increased and soon the intermezzo stood on it's own feet. The comic opera was later developed by composers like Cimarosa, Mozart, and Rossini. This summer you may see how it began and enjoy "Palandrana e Zamberluccho" (1716) by Alessandro Scarlatti (1660-1725) and "Serpilla e Bacocco" (1719) by Giuseppe Orlandini (1675-1760).

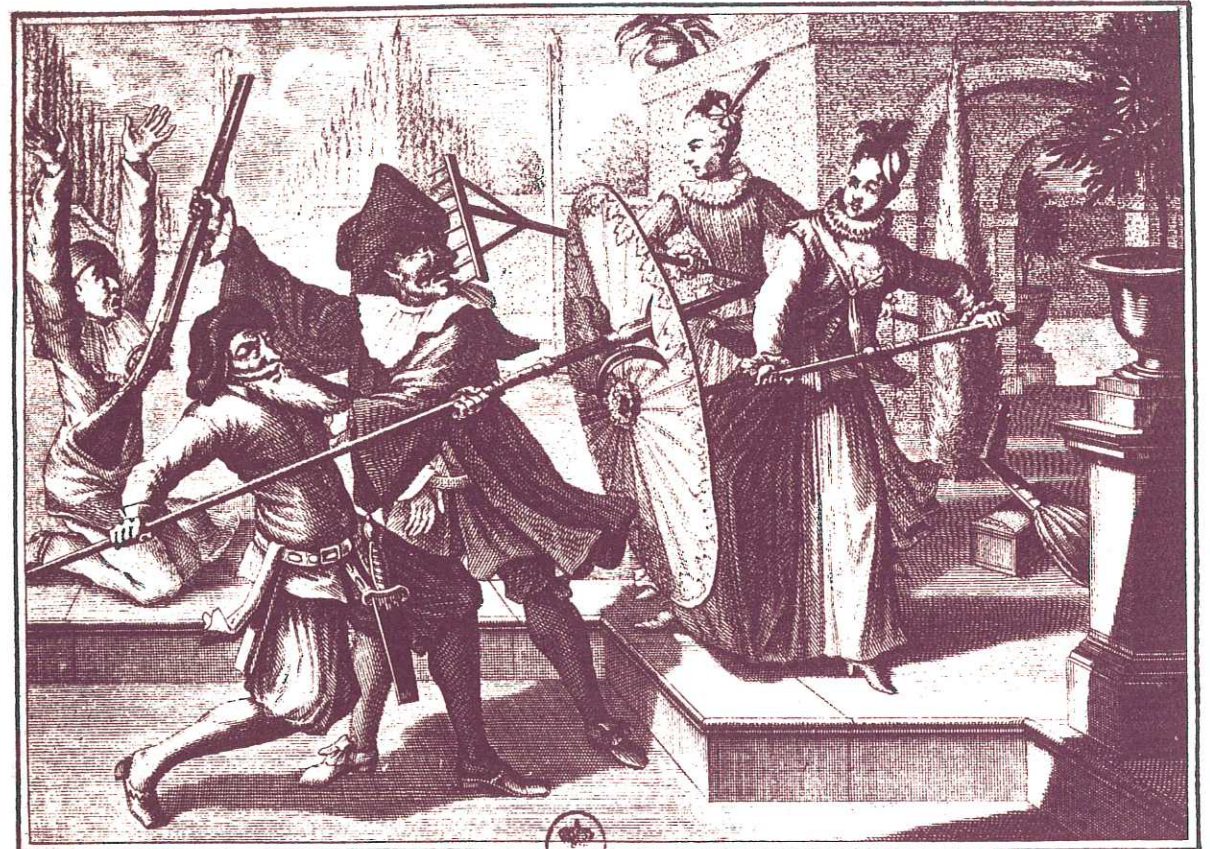
Artistic leader and producer Per-Eric Öhrn. Conductor Anders Öhrwall.
Administration Astrid Lande, Vadstena-Academy, phone from 12/6-12/8: 0143-12229,12249
Kungsholmsgatan 56, S-112 30 Stockholm, 08-52 61 80

TICKET OFFICE: phone 0143-122 29, Wetterheds Bokhandel, S-592 00 Vadstena, Sweden

THE INTERNATIONAL VADSTENA ACADEMY

Production, layout Astrid and Margot Lande. Skeninge Boktryckeri 1986.

Joh. Jacob Schübler delin. Joh. Balth. Probst Sculptor. B.K. Am Pr. Sac. Ges. May. Hiered. Der Wolffe excud. Aug 1719.

Barocka upptåg

Komiska intermezzi

Serpilla e Bacocco

Musik Giuseppe Orlandini, 1719. Svensk översättning Iwar Bergkvist.

*

Palandrana e Zamberluccho

Musik Alessandro Scarlatti, 1716. Svensk översättning Görel Sällström.

Musikalisk bearbetning och instudering Anders Öhrwall

Edition Anders Wiklund

Konstnärlig ledning Per-Erik Öhrn

Östgötabanken stöder
Vadstena Akademiens
forsknings-
och utvecklingsarbete

ÖSTGÖTABANKEN
Grundad 1837

Omslagsbilden är hämtad ur "La Commedia dell'Arte" av Pierre-Louis Duchartre. Gravyr av Johann Balthazar Probst efter en teckning av Johann Jacob Schübler, Augsburg, 1729.

Föreställningarna av "Barocka upptåg" ges i Drabantsalen på Vadstena slott
den 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9 aug. kl.20 samt 2, 3, 9, 10 aug. kl.15

Fotografering och bandupptagning från salongen är ej tillåten

KAFFESERVERING I PAUSEN
Maude och Lars-Erik Landestorp, Gamla Konditoriet, Vadstena

För lånet av peruker tackar vi Länsteatern i Örebro

OM VI INTE SKRATTAR DÖR VI

I det gamla Grekland följdes alltid tragedierna av en komisk pjäs. Och komiska roller var som bekant mycket vanliga i barocka tragedier. Ofta spelade dessa roller upp snabba komiska scener, sk intermezzi, i mellanakterna. Så småningom blev dessa intermezzi självständiga korta pjäser liksom de två verken som spelas här under titeln "Barocka upptåg". Stora kompositörer skrev musik till intermezzi: Pergolesi, Scarlatti, Mozart m fl.

Att vända världen upp och ner

Komiken i intermezzi är av ett särskilt slag. I den finns ingen realistisk stil. Som mycket inom den europeiska komiska traditionen bygger intermezzi på folklig kultur. Det gäller att vända världen upp och ner, att visa och uppleva det som vi gömmer, det som vi skäms för. Som ofta i folklig kultur är skrattet i intermezzi aggressivt och elakt. Det är ett skratt åt våra vanliga beteenden men också åt finkulturen. Med detta skratt visades en kultur som inte tillhörde skolor och universitet; som skapades på gatorna av anonymt folk, av utstötta, av människor som inte var accepterade av det väluppfostrade samhället. Och denna kultur behövde inte förbättras, normaliseras, institutionaliseras, pedagogiseras: den var bra som den var.

Det befriande skrattet

Teatervärlden var då mycket mer socialt blandad än den är idag. De flesta sångare, skådespelare och kompositörer - t.ex. Pergolesi, Cimarosa, Paisello - kom från underklassen.

Skrattet i den folkliga kulturen ifrågasätter rådande idéer och moraluppfattningar. Det tar fram sådant som vi är rädda för och förtränger. Det får oss att förstå att våra egna tankar, åsikter och känslor inte är de enda i världen. Det befriande i intermezzots skratt ligger i att det inte framställer någon moral. Åskådarna blir inte uppfostrade. De får istället komma i kontakt med livets svarta komik.

Barocka upptåg

Som de flesta intermezzi handlar våra "barocka upptåg" på slottet om bråk mellan äldre kvinnor och män. Eftersom dessa roller var återkommande trodde man länge att alla intermezzi var lika. Men om man inte läser dem som litterära verk - vilket de inte är - utan ser dem som teater, finner man att de alla är olika; att rollerna, teaterfigurerna, alla har sina egna visuella drag.

De intermezzi som vi spelar är från tidigt 1700-tal: "Palandrana e Zamberlucco" (1716) av Alessandro Scarlatti och "Serpilla e Bacocco" (1719) av Giuseppe Orlandini.

Roligt och grymt

Vilka är då Palandrana och Serpilla, dvs de fräcka kvinnorna som agerar i våra intermezzi? De är på jakt efter unga karlar. Men det är inte någon kärleksjakt. De vill i själva verket äga männen. Bakom deras kärleksspråk ligger en vilja att "äta upp" Bacocco och Zamberlucco. Dessa är äventyrare, små skurkar. De spelar kort, bedriver skumma affärer, latar sig - och roliga är de kanske i just detta att de inte vill bli familjeförsörjare. De vill inte spela den hederlige mannens roll. De är gatpojkar som ständigt hittar på egendomligheter för att överleva utan att slita ut sig. Ibland lyckas de som Zamberlucco och Bacocco, men då tar kvinnorna över, som här Serpilla. Kvinnorna betraktar männen enbart som sexuella leksaker. Männen å sin sida är egentligen inte intresserade av kvinnor. Zamberlucco och Bacocco är italienska smeknamn för män av detta slag.

Spelet är roligt och grymt. Å ena sidan har vi alltså aggressiva, kärlekskranka, dominanta kvinnor. Å andra sidan har vi frihetsälskande män, som bara vill utnyttja kvinnorna för egen vinning.

Forts.

Det hänger på spelet

Det komiska ligger inte bara i rollerna, i musiken eller i själva händelseförloppet. Det hänger till stor del på spelet, som lånar mycket från commedia dell'arte.

Commedia dell'arte revolutionerade den europeiska teatern på 1500-talet. Teatern hade dithills tillhört de intellektuella. Den hade framförallt byggt på litterära texter och mycket litet på det sceniska spelet. Professionella skådespelare hade inte existerat. Kultiverade dilettanter hade spelat pjäser, vilka för det mesta var bättre att läsa än att spela.

Under mitten av 1500-talet uppstod begreppet "Commedia dell'arte". Ur de lägre sociala samhällsskikten dök det upp yrkesskickliga skådespelare, akrobater, sångare och instrumentaler, som kunde försörja sig på sitt skådespeleri. (Dell'arte betyder "till yrket".) De skrev ofta själva sina texter, vilka var av ett mycket speciellt slag. Om man läser dem som litterära verk ser de alla likadana ut. Om man däremot använder dem för att skapa ett sceniskt skeende, bilder och rörelser, då visar de sig vara ett fantastiskt teatermaterial, riktiga skådespel i vilka aktionen och spelstilen betyder mer än orden.

Experiment och improvisation

I början var Commedia dell'arte en blandning av folklig kultur och finkultur och spelstilen byggde på improvisation. I slutet av 1600-talet hade de folkliga dragen blivit dominerande. Det är denna senare form av Commedia dell'arte som är grunden för den särskilda spelstil, som kännetecknar intermezzi: kroppslig rörlighet och snabbhet, ett slags "gatuvulgaritet" med högljudda skratt i motsats till de bleka och väluppfostrade småleenden, som man kan anta hade varit utmärkande för hovets, kyrkans och de intellektuellas spelstil.

När man började spela komiska intermezzi som fristående pjäser, framfördes de av specialiserade komiska sångare, av vilka flera blev berömda i hela Europa som intermezzi-sångare. I vår tid behövs inte längre specialiserade intermezzi-sångare. Dagens unga sångare är öppna för att experimentera, för att vara ironiska och för att improvisera. Dessutom har idag liksom under barocken, gränsen mellan det tragiska och det komiska suddats ut, både i livet och i konsten.

Överdrivna känslor

Spelet i intermezzi karaktäriseras bl.a. av att man skrattar åt och driver med det stora tragiska dramats spelstil. Utmaningen består i att ta fram sångarnas och åskådarnas lust för komiskt överdrivna känslor, gester och rörelser. Sångarna kan inte låtsas att åskådarna inte sitter i Drabantsalen. Sammanfattningsvis gäller det att spela mot och skratta åt reglerna både i teatern och i livet.

Har vi lyckats med detta skratt?

Vanda Monaco Westerståhl

Vanda Monaco Westerståhl, dramaturg, medregissör i Barocka upptåg. Teatervetare och översättare. I Italien har hon varit verksam som professor i drama och historia vid universiteten i Rom och Neapel, där hon också är uppvuxen. Hon har också medverkat som dramaturg i flera uppsättningar, bl.a. med regissören och kompositören Roberto de Simone, med vilken hon fortfarande samarbetar. Under senare år har hon delvis varit bosatt i Sverige där hon arbetat bl.a. tillsammans med Peter Oskarson (Il fanatico Burlato av Cimarosa på Drottningholmsteatern, Ett drömspel i Gävle), Per-Erik Öhrn (Hoffmanns äventyr på Storan), Ragnar Lyth (Molières Don Juan för TV). Hon har också gjort översättningar från svenska till italienska, bl.a. Stig Dagermans De dömdas ö. Hon har skrivit flera böcker om europeisk teater och undervisade våren 1986 registrender vid dramainstitutionen vid Berkeley University, Californien.

I EN VÄRLD AV SKURKAR

Serpilla e Bacocco

I komiska intermezzi förlöjligades ofta företeelser, ideal och gestalter ur den tragiska operan. En ädel kvinna med fläckfri vandel blir till en snörpig moraltant. Serpilla är namnet på den skenheliga hustrun i dessa scener ur ett äktenskap från 1719. Bacocco är hennes make och motpol - ingen frihetsälskande äventyrare - men en luggsliten rumlare, som lever på lögn, fegt och ryggradslöst.

Trots allt prat om plikt och moral hoppar Serpilla förstås över skaklarna, när tillfälle bjuds. Bacocco får hämnas en smula, men sin lilla nyvunna självständighet säljer han bort för en grynvälling.

DET BRINNER I FLÄSKET

Palandrana e Zamberluccho

Två komiska intermezzi, som ännu förekommer på repertoaren är Pergolesis "La Serva Padrona" och Telemanns "Pimpinone". De berättar båda ett tema med variationer. De handlar om en ung piga, som blir ett huskors för sin gubbsjuka herre.

Men intermezzikompositörerna tonsatte många andra historier med rikt varierade persongallerier. Palandrana är sextiosex år och änka sedan tre dagar. Men oj, vad det brinner i fläsket!

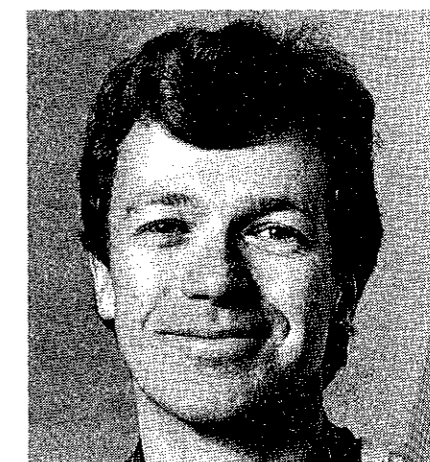
Zamberluccho är en slyngel, som är på väg att uppvakta hennes dotter. Han börjar skryta och fjäska för gumman när han anhåller om dotterns hand.

Kärningen tror att hennes drömmar skall gå i uppfyllelse och låter sig uppvaktas. Innan Zamberluccho nått sin tvivelaktiga framgång har det kostat honom mer än skjortan.

Per-Erik Öhrn

Per-Erik Öhrn - Vadstena-Akademiens konstnärlige chef

Regissör och sångare, översättare och operalibrettist. Anställd vid Stora teatern i Göteborg sedan åtta år men med ett förflutet som skådespelare vid Östgöta-teatern och Uppsala-Gävle stadsteater och som sångare/regissör/teaterchef vid Norrlandsoperan. Som gästregissör har han arbetat vid Sveriges Radio, TV, Riksteatern, de statliga skolorna i Göteborg och i Stockholm samt vid Vadstena-Akademin. Sammanlagt har han regisserat trettiotale uppsättningar från olika tidsepoker: äldre verk av Gluck, Scariatti och Purcell; klassisk repertoar som Mozarts Così fan tutte, Rossinis Askungen, Johann Strauss Läderlappen, Offenbachs Hoffmanns äventyr och Värmlänningarna; 1900-talsopera av Britten och Menotti; nyskrivna svenska verk av Deak, Eyser, Glaser och S.D.Sandström. Per-Erik Öhrn läste till en fil.kand. i ryska, musikvetenskap och konstvetenskap innan han började på Statens scenskola i Göteborg. Där genomgick han musik-dramatiska linjen och hade Ingrid Maria Rappe som lärare i solosång. Vid Vadstena-Akademin debuterade han sedan både som sångare och regissör.

Scen ur Andromaque av Racine.
Akvarell av Parigi, 1737.
Comédie Française.

SERPILLA E BACOCO

Musik Giuseppe Orlandini, 1719. Svensk översättning Iwar Bergkvist.

Serpilla LINNEA SALLAY - Bacocco ANDERS MELANDER

Violiner Ulrika Frankmar och Peter Gardemar
Viola Elsbeth Bergh
Violoncell Ludvig Frankmar
Kontrabas Björn Jernberg
Cembalo Karl-Göran Ehntorp

Musikalisk bearbetning och instudering Anders Öhrwall
Repetitörer Bo Johansson, Nanette Nowels Stenholm
Notkopist Jim Lindeborg

Regissör Per-Erik Öhrn
Dramaturg och medregissör Vanda Monaco Westerståhl
Ljus Michael Joyce

Rekvisita Thomas H.Eriksson, Camilla Petrini
Kostymerna har sammansatts av Robin Karlsson
Kostymassistent Marianne Petersson

Mask och peruk Robin Karlsson
Mask- och perukassistent Camilla Karlsson
Scenmästare Tom Jokinen

Scenteknisk och administrativ personal: Johan Andersson, Ulrika Andersson,
Niklas Dahlström, Per Felixon, Gunnar Lande, Terese Lindström, Anna Niklason.

Anders Melander, baryton, f.58, går första året på Statens musikdramatiska skola i Stockholm. (Sånglärare Hans Gertz). Har sjungit på Oscarsteatern, Drottningholms-teatern och med Adolf Fredriks Bachkör.

Linnéa Sallay, mezzosopran, f.59 i Saltsjöbaden. Har gått i Adolf Fredriks musik-klasser och har studerat fiol och piano vid Nacka Musikkola. (Sånglärare Hans Gertz). Har studerat musikalisk interpretation för Friedrich Gürtler i Köpenhamn. Går på Operastudio 67 i Stockholm.

PALANDRANA E ZAMBERLUCCO

Musik Alessandro Scarlatti, 1716. Svensk översättning Görel Sällström.

Palandrana ANGELA ROTONDO - Zamberluccho DAVID ALER

Violiner Ulrika Frankmar och Peter Gardemar
Viola Elsbeth Bergh
Violoncell Ludvig Frankmar
Kontrabas Björn Jernberg
Cembalo Karl-Göran Ehntorp

Musikalisk bearbetning och instudering Anders Öhrwall
Repetitörer Bo Johansson, Nanette Nowels Stenholm
Notkopist Jim Lindeborg

Regissör Per-Erik Öhrn
Dramaturg och medregissör Vanda Monaco Westerståhl
Ljus Michael Joyce

Rekvisita Thomas H.Eriksson, Camilla Petrini
Kostymerna har sammansatts av Robin Karlsson
Kostymassistent Marianne Petersson

Mask och peruk Robin Karlsson
Mask- och perukassistent Camilla Karlsson
Scenmästare Tom Jokinen

Scenteknisk och administrativ personal: Johan Andersson, Ulrika Andersson,
Niklas Dahlström, Per Felixon, Gunnar Lande, Terese Lindström, Anna Niklason.

Angela Rotondo, mezzosopran, f.65, går andra året på Stockholms musikhögskola. (Sånglärare Britta Sundberg). Har studerat romansinterpretation på musikhögskolan bl.a. för prof. Dorothy Irving. Parallellt med gymnasiestudierna i Adolf Fredriks musikkola medverkade hon i SMDE:s uppsättningar av Massenets Don Quijote och Brittens Döden i Venedig. Har sjungit i en rad oratorier och kyrkokonserter (Bach, Vivaldi, Fauré, Mozart, Lars-Erik Larsson).

David Aler, baryton, f.59, går andra året på Statens scenskola i Göteborg. (Sånglärare Jacqueline Delman). Har studerat romansinterpretation för Geoffrey Parsons. Är flitigt verksam som kyrkosångare. Tillhörde Opera Workshop i Stockholm under tiden som han studerade vid Kgl. Tekniska Högskolan, där han tog civilingenjörsexamen 1983. Kristina Nilsson-stipendiat.

Ulrika Frankmar, violin, har studerat vid Malmö musikhögskola för Einar Sveinbjörnsson och i London för Jack Glichman. 1979-82 var hon anställd i Malmö symfoniorkester, 1982-85 i Hovkapellet i Stockholm. Fr.o.m. hösten 1986 är hon anställd i Sveriges Radios symfoniorkester.

Peter Gardemar, violin, är uppvuxen i Stockholm, där han studerat tre år på Sveriges Radios musikskola i Edsberg. Därefter har han gått på Musikhögskolan i Ingelund. I två år var han anställd i Aalborgs symfoniorkester i Danmark. Nu är han anställd i Umeå sinfonietta.

Karl-Göran Ehntorp, cembalo, har studerat vid Musikhögskolan i Stockholm för bl.a. Gotthard Arnér och Eric Ericson. Har tagit kyrkomusikexamen, solistdiplom i orgel, pedagogexamen i musikteori. Sedan 76 körledare i Hedvig Eleonora kyrka i Stockholm. Med sin motettkör har han gjort ett flertal utlandsturnéer samt inspelningar för radio och grammofon. Som cembalist och ensemblespelare har han ägnat barocken speciellt intresse och framträtt med bl.a. Drottningh.barockens. o. Cappella Nuova.

Björn Jernberg, kontrabas, har studerat vid Musikhögskolan i Stockholm för Thorwald Fredin och senare för Olli Kosonen, Sibelius-Akademien i Helsingfors. Sedan sex år är han anställd i Umeå Sinfonietta. Björn har tidigare spelat i Vadstena fem somrar på det ljuva sjuttioalet.

Ludvig Frankmar, violoncell, är utbildad vid Musikhögskolan i Malmö, där han har haft Guido Vecchi som lärare. Han har arbetat i flera svenska orkestrar - bl.a. Stora teatern i Göteborg, Filharmonikerna i Stockholm, Helsingborgs symfoniorkester - samt på Liceoteatern i Barcelona. Han är medlem i PABLO-ensemblen.

Robin Karlsson, perukmakare, maskör, f.61 i Norrköping där han gått tre år på frisörskolan och varit lärling på Östgötateatern. Har varit anställd på Malmö stadsteater som maskör och scenografi- och kostymassistent till Erik Ufers. Har även arbetat med Folkoperan, Riksteatern och Karlstadoperan, där han i höst skall svara för scenografi och kostymer till Läderlappen. Förestår peruk- och maskavdelningen vid Länsteatern i Örebro.

Elsbeth Bergh, viola, har studerat vid Landstingets musikskola i Falun och därefter på Institutet i Örebro. Efter tre års vikariat vid Helsingborgs resp. Malmö symfoniorkestrar studerade hon privat för Emile Cantor i Köpenhamn. Under åren 1983-86 har hon frilansat med Uppsala kammarorkester som bas. Fr.o.m. hösten 1986 är hon anställd i Zetterkvistkvartetten.

Marianne Petersson, skräddare, f.65 i Norrköping. Utbildad vid Ljungstedska skolan i Linköping samt på Konst- och Hantverkslinjen i Tidaholm. Hon har arbetat tre år vid Östgötateatern samt varit kostymmästare i Arbisteaterns uppsättning av Teaterbåten. Närmast åker hon till Karlstad för att arbeta med Läderlappen.

Pierre-Louis Duchartre. Bibliothèque Nationale, Paris. J. Callot, omkr. 1622.

Föreningen Vadstena-Akademiens Vänner

stiftades 1975 i syfte att stödja verksamheten vid Vadstena-Akademien.

Vännerna erhåller förstahandsinformation om föreställnings- och konsertverksamheten och kan därigenom lättare få biljetter.

Medlemsskap vinnes genom insättande av årsavgiften (1986:75 kr) på postgiro 28 37 74-8

GATUTEATER FRÅN 1700-TALET'S BÖRJAN

Det fanns tidigt i operahistorien en tendens att markera ett aktslut med att införa en helt ny dramatisk och musikalisk funktion. Redan Cavalieri krävde i Rappresentazione di Anima et di Corpo från år 1600, att verket skulle kompletteras med fyra s.k. intermezzi apparenti, medan i Mazzocchis La catena d'Adone (1626), skulle en balett fungera som mellanakt. Dessa baletter kom under 1600-talet att anta alltmer groteska uttryck, och anslöt sig till commedians figurer och ämnen.

Ursprunget

I 1600-talets operor fanns en del komiska scener invävda, ofta framförda av handlingens tjänstefolk eller folk med olika lyten. Dessa scener försköts under 1600-talets senare hälft alltmer mot aktsluten, och blev till våldsamma komiska utspel mellan personer ur den föregående akten. Till en början var det komiska spelet en kommentar till personer eller någon scen ur operan, men så småningom blev handlingen i de komiska scenerna alltmer självständig och hängde mindre och mindre ihop med den ursprungliga operan. Detta resulterade i att från omkring 1720 användes dessa mellanspel eller intermezzi också i andra opere serie och då ofta med ny musik, skriven av respektive komponist till "huvudoperan".

Det var huvudsakligen i Venedig och Neapel dessa intermezzi-libretti publicerades. De fick mycket stor spridning och några av de mest populära var Paratis Pimpenone e Pagnacco (1716), Zamberluccho (anonym författare) (1709) och Salvis Serpilla e Bacocco (1719).

Avgörande impulser

När intermezzot fick sin fristående ställning på 1720-talet, var det i Neapel som guldåldern inträffade. Genom komponister som Leo, Sellitti, Pergolesi och Hasse nådde denna musikform sin fulländning. Den gav också avgörande impulser till opera buffans form, som utvecklades under 1700-talets senare hälft.

Vadstena-Akademien presenterar i år två intermezzi från 1710-talet: Alessandro Scarlattis Palandrana e Zamberluccho från 1716, som ingick i opera serian Carlo Rè d'Alemagna samt Giuseppe Orlandinis Serpilla e Bacocco eller Il marito giocatore från 1719. Dessa representerar viktiga steg i utvecklingen fram till den neapolitanska opera buffan.

Dramatiska och musikaliska särdrag

Redan i Alessandro Scarlattis tidiga intermezzi från sekelskiftet 1600-1700 fanns de karaktäristika som sedan blev bestående: livlig dialog, parodiska upprepningar, musikalisk onomatopoetik, pladder och nonsensstexter, parodiförfarande osv. Persongalleriet varierade från den gamla amman (ofta gestaltad av en tenor) som försöker förföra en yngre man, till den gamle unkarlen, som genom smicker och pengar försöker fånga en kärlekslysten ung flicka.

Intermezzitexterna skulle aldrig överleva med en konstfull, genomarbetad musik, med mängder av finesser. De kräver istället en slagkraft med enkla medel. Intermezzot är egentligen ett stycke gatuteater från 1700-talets början.

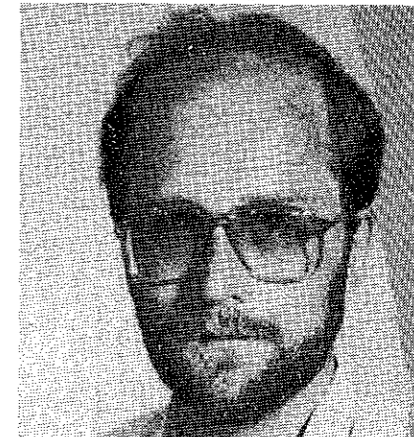
Palandrana e Zamberluccho

Hos Alessandro Scarlatti (1660-1725) finns mycket av den fullt utvecklade buffans karaktäristika: musikaliskt genomarbetade arior och ensembler, kontrapunktiskt arbete i orkestern och mer vokalt uttryck än vad som är vanligt för tiden - dock även drag av neapolitansk folklore t.ex. sicilianorytmer. Man märker att man har att göra med en driven operakompositör, som tillika anses vara skaparen av den neapolitanska operaskolan. Givetvis finns en rad andra komponister med i bilden, men Scarlatti utgör portalfiguren.

Forts.

Anders Wiklund, musikforskare, doktorand vid Musikvetenskapliga institutionen vid Göteborgs universitet, leder forskningsarbetet vid Vadstena-Akademien. Han är ledamot av stiftelsens styrelse.

Anders Wiklund har studerat piano, dirigering och komposition. Vid Stora teatern i Göteborg har han dirigerat operor av Menotti, Britten, Melani och Cimarosa. Han har svarat för framtagningen av Cimarosas "Il fanatico burlato" för Drottningholmsteatern och A.Melanis "Il podestà di Colognole" för Stora teatern. För Vadstena-Akademien har han tagit fram samtliga verk under de senaste tre åren.

OM MUSIKEN I BAROCKA UPPTÅG

Som i all operamusik från den här tiden ligger tonvikten på recitativ, som hela tiden för handlingen framåt. Det är en levande talad dialog som är väldigt snabb. De agerande bryter in i varandras repliker, som också är mycket korta. Man grälar och ropar till. Med en så här snabb och livlig text betyder det enkla harmoniska underlaget mindre. De harmoniska förändringarna har ingen stor uttrycksfattig kraft som t.ex. i en passion av Bach, där det musikaliska skeendet uttrycks med bl.a. harmoniska medel.

Glada kuplettsånger

I tidig barockmusik brukar man ha många continuoinstrument - t.ex. både cello, harpa, luta, cembalo och orgel. I dessa komiska intermezzi har vi valt att bara ha en cembalo för att sången skall kunna följas så snabbt och smidigt som möjligt. Recitativet, som skiljer sig tydligt från både Monteverdis och Bachs, erinrar istället mera om de som finns i Mozarts Trollflöjten. De avbryts antingen av kärleksfulla eller lustiga arior, som i Orlandinis intermezzo osökt för tanken till glada kuplettsånger. Det är en mycket lättillgänglig musik. Samtidigt hänger hela framförandet av dessa intermezzi väldigt mycket på de medverkandes artisteri, musikaliskt och sceniskt. Även om det är begåvat skrivet i ariorna så bygger allt på att man så att säga tar hand om materialet. Därför passar det bra att iscensätta dessa små komiska gyckelspel just vid en akademi med unga, nyfikna, begåvade artister.

Musikalisk bearbetning

I Scarlatti-intermezzot är originalet skrivet för en oboestämman och stråkorkester med unisona fioler. Att spela unisont med bara två fioler ger lätt obalans. Därför har jag instrumenterat om partituret för att passa en stråkkvartett med kontrabas.

Vanliga beteckningar för artikulation och dynamik har jag också tillfört. Hos Orlandini finns fler anvisningar av detta slag än vad man vanligtvis möter i musik från den här tiden. Trots att det bara är tre år mellan operorna så märks det tydligt att Orlandini lever i en senare musikstil - han dog trettiofem år efter Scarlatti.

Anders Öhrwall

Anders Öhrwall - musikalisk ledare för Don Juan 1669
Som cembalist, dirigent och pedagog och genom bearbetningar av äldre musik är Anders Öhrwall en av dem som betytt mest för det svenska barockmusicerandet av idag. Han har gjort ett stort antal skivinspelningar och har även genom turnéer blivit internationellt känd. Hans kompositioner och arrangemang av folklig musik används flitigt av körer i hela Skandinavien.

Sedan 1962 är han kyrkomusiker i Adolf Fredriks kyrka, där han leder den berömda Bach-kören, som han också har grundat. Åren 1974-84 var han även ledare för Filharmoniska kören vid Konserthuset i Stockholm. 1984-86 efterträdde han professor Eric Ericson som dirigent för Radiokören. Anders Öhrwall är ledamot av Kungl. Musikaliska Akademien.

Efter sommaren i Vadstena reser han till Australien, där han i Sidney och Brisbane skall framföra alla Bachs motetter. Han skall också resa runt som körpedagog till alla konservatorier.

Serpilla e Bacocco

I Il marito giocatore av Giuseppe Orlandini (1675-1760) från 1719, finns redan de drag vi känner igen från Piccini och Cimarosa. Orkestersatsen har blivit fyrstämig. Vi finner oboe och horn i paletten och violan börjar att få mer självständig ställning gentemot baslinjen. Lyriska drag utvecklas fullt (i den sedvanliga sicilianorytmen 6/8 eller 12/8), som exempelvis i den inledande duetten i tredje delen. Men det mjuka och veka blandas med den enkla och litet primitiva ostinatomusiken, som understryker rent teatrala effekter. Serpilla e Bacocco (Il marito giocatore) var förmodligen det mest spelade musikteaterverket under hela 1700-talet. Det kom rent musikaliskt och formmässigt att bli prototyp för intermezzot under 1700-talet. Orlandini var verksam i Toscana hela sitt liv. Hans musik var dock välkänd även i stora operacentra som exempelvis Venedig. Hans namn förekommer på titelsidan till Marcellos Il teatro alla moda från omkring 1720, så den venetianska publiken bör ha varit bekant med hans musik. Det är dock med Florens och Bologna som hans operamusik förknippas. Han var knuten till det toscanska hovet som hovkomponist men var även kyrkomusiker i San Michele i Florens.

Anders Wiklund

Musikkådespel som presenterats vid Vadstena-Akademien 1967 - 1986

		Musikalisk ledning	Regi
1967	C. W. Gluck, Die Maieenkönigin/Vårdrottningen	Karl Etti	Hanns Zimmerl
"	G. B. Pergolesi, La Serva Padrona/Ett litet huskors (1733)	"	"
1968	D. Cimarosa, Il Matrimonio Secreto/Det hemliga äktenskapet (1792)	"	"
1969	H. Purcell, Dido and Aeneas	Arnold Östman	Leif Söderström
"	C. Monteverdi, Combattimento di Tancredi e Clorinda/ Tancredis och Clorindas kamp (1624)	"	"
1970	V. Mazzochi/M. Marazzoli, Il Falcone/Falken (1639)	"	"
1971	L. Thybo, Den odödliga historien (1971)	"	"
"	A. M. Abbatini/M. Marazzoli, Dal Male il Bene/Av ont kommer gott (1653)	"	"
1972	P. Gaveaux, Le Traité Nul/Äktenskapsfifflet (1793)	"	Per Fosser
"	E. Eyser, Drömmen om mannen (1972)	"	"
1973	F. Provenzale, Il Schiavo di sua Moglie/Sin hustrus slav (1678)	"	Hans Elfvin
"	E. Eyser, Hjärter Kung (1973)	"	Torbjörn Lillieqvist
"	S. D. Sandström, På Finsta sommaren år 1316 (1973)	"	Per-Erik Öhrn
1974	F. Provenzale, Stellidaura (1678)	"	Göran Järfvelfelt
"	S. E. Bäck, Just då de längsta skuggorna . . . (1974)	"	"
"	D. Cimarosa, Lo Spozo senza Moglie/ Bruden som försvann (1784)	"	Per-Erik Öhrn
"	E. Eyser, Sista Resan (1973)	"	"
1975	A. Stradella, San Giovanni Battista/Salome *) (1675)	"	Göran Järfvelfelt
1976	O. A. Thommessen, Hermaphroditen (1976)	Björn Hallman	Mats Isaksson (koreograf)
1977	G. Tricarico, La generosità d'Alessandro/Alexanders ädelmod (1662)	Arnold Östman	Gunnel Bergström - Torbjörn Lillieqvist
1978	L. Leo, Genevieve/Genoveva (1741)	"	Gunnel Bergström
1979	A. M. Abbatini, La Baldassara/La comica del cielo/ Skådespelerskan som kom till himlen (1668) *)	Arnold Östman	Gunnel Bergström
1980	W. W. Glaser, Frihetens klockor eller Björnarna och aporna (1980)	Clas Pehrsson	Per-Erik Öhrn
"	Bröllopfesten	Berit Lindberg/ Bertil Färnlöf	Per-Erik Öhrn, Magnus Blomkvist (koreograf)
1981	Joy d'amour	Berit Lindberg	Magnus Blomkvist (koreograf)
"	A. Stradella, Susanna (1681)	Stefan Parkman	Anders Levelius
1982	M. Marazzoli/O. A. Thommessen (1982) 1656 Det mänskliga livet	O. A. Thommessen/ Anders-Per Jonsson	Torbjörn Lillieqvist
1983	C. Ditters von Dittersdorf, (1798) Opera Buffa eller Svartsjukan rasar	Anders Wiklund	Torbjörn Lillieqvist
"	Fångenskapens fåglar	"	Torbjörn Lillieqvist
1984	Repris Dittersdorf Opera Buffa	Russel Harris	Torbjörn Lillieqvist
"	E. Duni, (1757) Le peintre amoureux de son modèle/Målaren förälskad i sin modell	Glenn Mossop	Torbjörn Lillieqvist
"	L. Horváth, Frostblomma i ett nostalgiskt universum (1984)	László Horváth	Anne-Charlotte Bengtsson (koreograf) Peter Bäckström
1985	A. Düben Balett bemängd med sång (1701) G. H. Stölzel (1690-1749) Tobakskantaten G. F. Telemann Miriways (1728)	Elizabeth Hehr	Torbjörn Lillieqvist
"	J. Foroni, Berthas piano (1855)	Bo Johansson	Elisabeth Borgström
1986	A. Melani (1669) L'empio punito/ Don Juan 1669	Anders Öhrwall	Per-Erik Öhrn
"	A. Scarlatti Palandra e Zamberluccho (1716) G. Orlandini Serpilla e Bacocco (1719)	"	"
1986	(Svensk föreställningstitel för ovanstående intermezzi: Barocka upptåg)	"	"